

Säästlikkus linnaelu valikutes – kellele ja milleks?

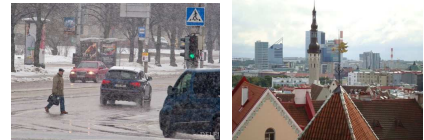
Kati Orru, PhD
kati.orr@emu.ee

15. sept, 2010

Ettekande eesmärgid

- Selgitada säästlikkuse ja tarbijalikkuse suhet Eestis
- Tutvustada tarbimismustreid
- Arutleda säästlikkuse potentsiaali kasutamise ja selle keskkonnakorralduslike suunamisvõimaluste üle

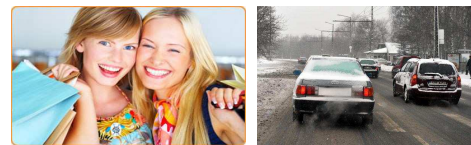
Ökoloogilise mõtlemise levik Eestis - eeldus nõudlusele säästva planeerimise ja teenuste järele ?

- 22% peab end väga keskkonnateadlikuks ning 67% pigem keskkonnateadlikuks (KKMin 2010).
- 53% eestlastest peavad end looduse sõpradeks (SEI 2007).
- 65% inimestest peavad keskkonnaprobleeme tõsisteks või väga tõsisteks (SEI 2007).

Vastuolu reaalse tarbijalikkuse tõusuga

- 53 % inimestest käitub ainult harva keskkonnasõbralikult (SEI 2007).
- 1995-2006 suurenesid tarbimiskulutused kuni 2 korda.
- 1995-2010 autode hulk 1000 elaniku kohta on kasvanud 267-lt 450-le (Eurostat 2011).

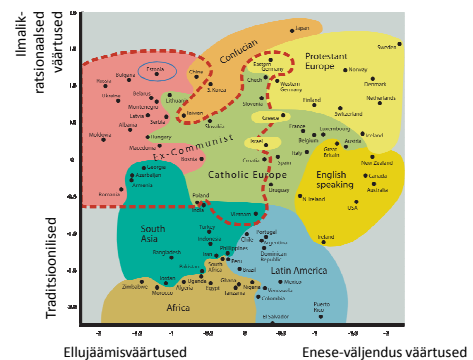

Materjalistliku maailmavaate mõjud keskkonnakäitumisele

- Populaarsemad keskkonna säästmise viisid on need, mille puhul on konkreetne majanduslik kasu inimese jaoks selge: nt elektrit ja vett säästab pidevalt 72% eestlastest (KKM, 2009);
- Ühistranspordi kasutamine, vähempakendatud toidu eelistamine jt tegevused ei ole nii soositud (KKM, 2009). Nende puhul on majanduslik kasu vähemotsene.
- 30% eestlastest peavad ennast keskkonnahuvilisteks, ent mõnavad, et võrreldes muude igapäevamuredega on see siiski väheoluline probleem (SEI 2009).

Kultuurilised mõjud keskkonnakäitumisele

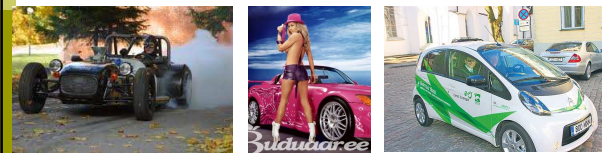
Inglehart-Welseli maailma kultuuriline kaart

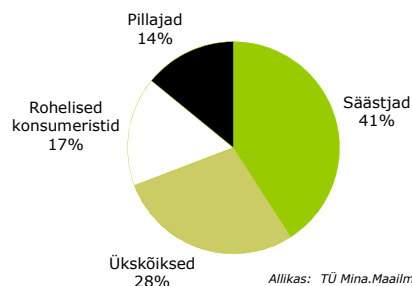
Tarbijalikkuse tõus

Konsumerism ehk tarbimine eneseväljenduse vahendina

- Mitte esmastel vajadustel põhinev, vaid elustiilile ja identiteedile orienteeritud tarbimine on kasvanud võrreldes 2002. aasta 13%lt 39%le 2009. aastal (*Keller ja Kiisel 2010*).
- Ökobrandide tarbimine identiteedi kujunduselemendina!?

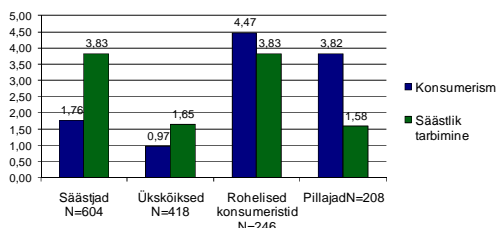

Tarbijate tüübid

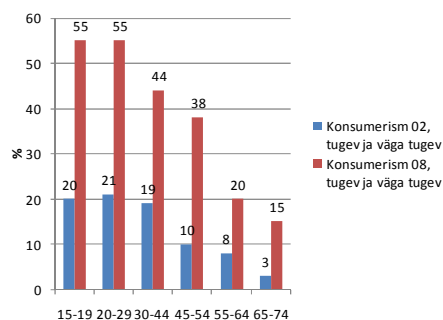
Allikas: TÜ Mina.Maailm.Meedia 2005

Tarbijatüüpide orientatsioon konsumerismile või säästlikkusele

Allikas: TÜ Mina.Maailm.Meedia 2005

Tugev ja väga tugev konsumerism vanuserühmades 2002/2008

Allikas: TÜ, Mina.Maailm.Meedia, 2005 ja 2008

Säästlikkuse potentsiaal

Keskkonnasäästlikud valikud:

- 47% eestlastest eelistab kohalikul toorainel põhinevaid tooteid (võrdle 21% EL 27 keskmiselt)
- Eestlaste enesekriitilisus tarbijalikkuse suhtes: 18% elanikkonnast peab tarbijalikkust suureks probleemiks (võrdle 11% EL 27 keskmiselt). Allikas: Eurobaromeeter 2008
- Kõrgema sissetulekuga inimesed on valmis ka rohkem rahaliselt keskkonna hüvanguks panustama. Allikas: EIA 2010

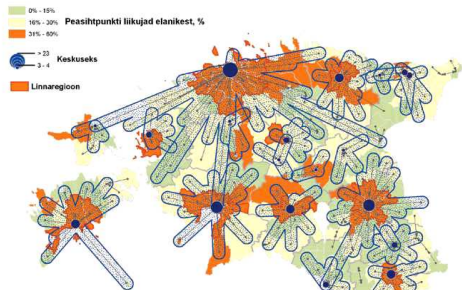
Säästlikkuse potentsiaal praktilistes eluvalikutes: eeslinnastumine ja pendelränne

- Eestlaste seas on säilinud kirk maaläheduse vastu, samas ka individualistlik maailmapilt, mis nõuab suuremat personaalset ruumi – eeslinnastumine.
- Linnade ulatuslikku laienemist peab väga ohtlikuks või ohtlikuks keskkonnaprobleemiks kuni 54% Eesti elanikest (KKM 2010).

AGA

Ruumilise arengu kehva ohjamise tõttu pelutavad autostunud linnad inimesi linnaserva. Ent seal elulemiseks on ikkagi autot vaja ja nii autostumise probleem vaid laieneb.

Igapäevasest pendelrändest (töö ja kodu vahel liikumine) lähtuvad linnade mõjualad

Allikas 2007.-2009. a. mobiilpositsioneerimise andmestik. TÜ geograafia osakond, 2010

Säästlikkuse potentsiaal praktilistes eluvalikutes: autostumine

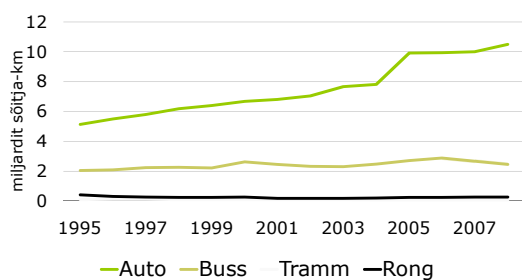
- Eesti elanikkonna liikumismustrid on veel EL keskmisega võrreldes säästlikumad: 2/3 kõikidest liikumistest Eesti linnades moodustab jalgikäik ja ühistransport.

AGA

Transpordile kuluva energia säästu potentsiaal on teadvustamata.

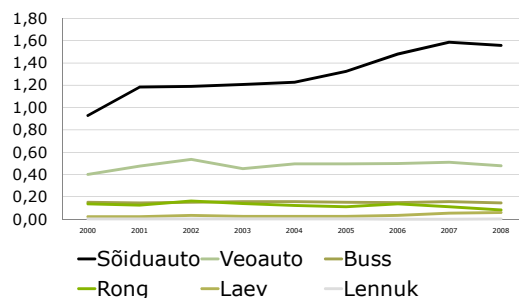
Näiteks: kütuseaktsiisi tõus ei ole mõjutanud tarbijate valikut ökonoomsemate autode tarbimise suunas.

Eesti sõitjakeive transpordiliigiti 1995-2008

Allikas: SAKTRA, 2011; DG TrEN/Eurostat, Statistical Pocketbook

Kasvuhoonegaaside heitmed Eestis 2000-2008 transpordiliigiti

Allikas: SAKTRA 2011; EEA ja KTK COPERT mudeli andmed

Järeldused

Eesti avalikkuses valdab keskkonnasõbralikkus: olgu see rohelise konsumerismi või keskkonna/majandusliku säästlikkuse vormis.

Keskkonnasõbralikkuse potentsiaali realiseerimiseks on oluline:

Aktiivsem tarbijavalikute suunamine ökonoomsemate ja ökoloogilisemate teenuste ja toodete kasuks.

- Teadlikult säästlike valikute lihtsustamine: energiatõhususe sertifitseerimine transpordi ja ehitiste puhul.
- Fiskaalsed meetmed: ühistranspordi odavnemine, parkimistasud, kesklinnapiirkonnas liiklemise maksustamine

Sotsiaal-majandusliku mitmekesisuse arvestamine infrastruktuuri, teenuste ja toodete arendamisel ja pakkumisel (nt investeeringud elektriautode taristusse ei tohiks tulla kergliikluse arendamise arvelt).

Ruumiline sidususe soosimine: Vajalik on laiem haldusterritoriaalne lähenemine säästlikule linnale ja linnalistest keskustest sõltuva tagamaa vajadustele.